ΠΑΝΤΙΣΡΑ
αντικαπιταλιστικη • ενημερωση

Στη Λόρα

Στην προκαπιταλιστική κοινωνία της Ευρώπης, οι γυναίκες ήταν επιφορτισμένες τόσο με τη φροντίδα της γης όσο και του σπιτιού και της οικογένειας. Όμως, οι οικιακές εργασίες γίνονταν συλλογικά και έτσι, δεν συνεπάγονταν διαφορετικές κοινωνικές σχέσεις και απομόνωση στο σπίτι. Ο καταμερισμός εργασίας δεν απομόνωνε τις γυναίκες αλλά τις ένωνε- οι γυναίκες ανέπτυσσαν γνώσεις και αλληλεγγύη.**[i]** Η βίαιη αρπαγή των κοινών γαιών από τις κοινότητες, για να γίνουν ιδιοκτησία της νεοαναδυόμενης αστικής τάξης, θα ωθούσε τον ξεριζωμό των ανθρώπων από την ύπαιθρο μην έχοντας κανέναν πόρο για να επιβιώσουν και τίποτα να πουλήσουν παρά μόνο την εργατική τους δύναμη. Ήταν τότε που η οικιακή εργασία σταμάτησε να θεωρείται πραγματική εργασία.

Λίγο πριν αυτή τη μετάβαση, η εκκλησία, αναγνωρίζοντας τη δύναμη που είχαν οι γυναίκες στην κοινότητα, τις απέκλεισε από τα μυστηριακά τελετουργικά. Προσπάθησε να ενσωματώσει τις λατρείες των γυναικείων θεοτήτων που λατρεύονταν καθολικά από τους ανθρώπους της υπαίθρου ακόμα και μετά την εμφάνιση του χριστιανισμού ως επίσημο δόγμα και μετέτρεψε με συστηματική καταστολή τη σεξουαλικότητα σε αντικείμενο ντροπής.**[ii]** Από την άλλη, οι πολιτικές αρχές άρχισαν να απαγορεύουν στις γυναίκες να κατέχουν ιδιοκτησία και να εξασκούν επαγγέλματα που παραδοσιακά θεωρούνταν «γυναικεία»: του γιατρού, της μαίας, του γεωπόνου, του εμπόρου κ.ο.κ., ενώ ο βιασμός αποποινικοποιήθηκε σε πολλές περιοχές της Ευρώπης με όρο το θύμα να ανήκει στις κατώτερες τάξεις.**[iii]** Έτσι, προσεταιριζόμενη του άντρες εργάτες αυτή η πολιτική διέλυσε μη αναστρέψιμα την ταξική αλληλεγγύη ανάμεσα στους εργάτες και στις εργάτριες, αλληλεγγύη που είχε χτιστεί μέσα από τους αγώνες των κοινοτήτων ενάντια στον εκάστοτε γαιοκτήμονα. Οργανωμένες συντεχνίες αντρών αγωνίστηκαν λυσσαλέα για την απομόνωση των γυναικών και τον αποκλεισμό τους από τα επαγγέλματα πέραν της οικιακής εργασίας και της πορνείας, υπό την απειλή των εργοδοτών ότι θα προσλάμβαναν γυναίκες με χαμηλότερο μισθό. Ταυτόχρονα, άνοιξαν δημοτικά πορνεία συντηρούμενα από τη φορολογία, ιδιαίτερα στην Γαλλία και την Ιταλία και λιγότερο στην Αγγλία και τη Γερμανία, σε συνδυασμό με τον πόλεμο ενάντια στη μη παραγωγική ομοφυλοφιλία, ενώ ακόμα και η εκκλησία αποδεχόταν την πορνεία ως αναγκαίο αντίδοτο στις οργιαστικές τελετές των αιρετικών που αναβίωναν

τη συλλογική σεξουαλικότητα και ελευθεριότητα της υπαίθρου. Η εργαλειοποίηση του σώματος της γυναίκας από τη μία και η φετιχοποίηση αυτής της εκμετάλλευσης από την άλλη ήταν απαραίτητα συστατικά για την «προστασία της ομαλής οικογενειακής ζωής».

Η κοινωνική νομοθεσία στα μέσα του 16ου αιώνα στην Αγγλία και τη Γαλλία ποινικοποίησε τη γυμνότητα, ενώ οι χοροί, τα δημόσια παιχνίδια, οι συναθροίσεις άρχισαν να απαγορεύονται. Ο χρόνος που οι εργάτες δεν δούλευαν έπρεπε να ανήκει στην ιδιωτική σφαίρα και να συνάδει με τη «σωστή εργασιακή ηθική».**[iv]** Η οικογένεια αποκτούσε νέα σημασία ως μέσο κληροδότησης της ιδιοκτησίας. Οι γυναίκες υποχρεώνονταν να δηλώνουν κάθε εγκυμοσύνη τους, κρατικοί κατάσκοποι δήλωναν ανύπαντρες γυναίκες που ήταν ύποπτες ότι κυοφορούν για να διαπομπευτούν δημόσια, ενώ σε πολλές περιπτώσεις τιμωρούνταν σε θάνατο εάν το βρέφος πέθαινε πριν γεννηθεί ή πριν τη βάφτισή του. Οι γυναίκες αντιμετωπίσθηκαν, όπως και οι ιθαγενείς των αποικιών και μετέπειτα σκλάβοι, ως ανήθικοι υπάνθρωποι. Όταν πλέον η μανιασμένη επίθεση κατάφερε την τεράστια ιδεολογική νίκη της καθυπόταξης της γυναίκας, εκείνη παρουσιάσθηκε πάλι ως αγνή μητέρα, ασεξουαλική και συνετή, ως κρίκος της οικογένειας.**[v]** Όπως ακριβώς και μετά από αιώνες σφαγής των σκλάβων εκείνοι άρχισαν να παρουσιάζονται στη λογοτεχνία της Δύσης ως ευγενείς άγριοι, αφελείς αλλά φιλότιμοι και πάντοτε ευγνώμονες στα αφεντικά τους.

Στις χώρες του νέου κόσμου, οι γυναίκες σκλάβες είχαν κερδίσει μια σκληρή ισότητα σε σχέση με τους άντρες**.[vi]** Είχαν ακριβώς τις ίδιες υποχρεώσεις, τη σκληρή δουλειά από την αυγή ως τη δύση. Ελλείψει ιδιοκτησίας, οι οικογένειες των σκλάβων ήταν μητρογραμμικές. Ο αφέντης αναγνώριζε μόνο τη μητέρα ενός μωρού, όντας ο ίδιος πολλές φορές πατέρας του. Οι γυναίκες δούλευαν όλη μέρα ενώ κυοφορούσαν και πολλές φορές με τα μωρά στην πλάτη τους αφού γεννούσαν. Οι αφέντες υπολόγιζαν πόσους νέους σκλάβους χρειάζονται και ενεργούσαν ανάλογα. Άλλοτε βασάνιζαν τη γυναίκα μέχρι να αποβάλλει, καθώς μια εγκυμοσύνη ίσως να μείωνε την παραγωγικότητα και άλλοτε τη βασάνιζαν μέχρι θανάτου αν υπήρχε υποψία πως είχε σκοτώσει το βρέφος για να το σώσει από τη ζωή του σκλάβου. Σε κάθε περίπτωση απαγορευόταν η αντισύλληψη και πολλές φορές οι σκλάβες κατηγορούνταν ότι κρατούν μυστικά που τις επιτρέπουν να γνωρίζουν πώς να μην πιάνουν παιδί, μυστικά που δεν έπρεπε να περάσουν και στις λευκές νοικοκυρές. Τη γνώση τη δύναμη της γυναίκας για το σώμα της φοβόντουσαν άλλωστε από τον μεσαίωνα αλλά και έως σήμερα ως υποκινητή εξεγέρσεων.

Στο «Γυναίκες φυλή και τάξη» της Angela Davis διαβάζουμε: «Συγκρίνοντας τις εργάτριες με τις γυναίκες που προέρχονταν από εύπορες μεσοαστικές οικογένειες, οι πρώτες είχαν σίγουρα πιο εύκολες αιτίες να παρομοιάζουν τον εαυτό τους με σκλάβους. Παρόλο που

τυπικά ήταν ελεύθερες, οι συνθήκες δουλειάς τους και τα χαμηλά μεροκάματα προκαλούσαν αυτόματα τη σύγκριση. Ωστόσο, οι σχετικά εύπορες γυναίκες ήταν εκείνες που επικαλέστηκαν κυριολεκτικά την αναλογία με τη δουλεία στην προσπάθειά τους να εκφράσουν την καταπιεστική φύση του γάμου.»

Όντως, η γυναίκα κλείσθηκε για αιώνες στο σπίτι δουλεύοντας νύχτα μέρα αμισθί. Το σώμα της έγινε ο, τι το εργοστάσιο για τους άντρες εργάτες: το κύριο πεδίο εκμετάλλευσης και διαπραγμάτευσης. Το κράτος είδε στο γυναικείο σώμα το εργαλείο αναπαραγωγής εργατικού δυναμικού, έτσι, η θηλυκότητα ως έννοια διαμορφώθηκε στον καπιταλισμό ως απότοκο του κεντρικού καταμερισμού εργασίας και η εργασία της παραγωγής του εργατικού δυναμικού παρουσιάσθηκε ως βιολογική μοίρα και φύση. Για όλα αυτά, η ιστορία των γυναικών μπορεί να αναλύεται μόνο ως ταξική ιστορία. Ο αντισεξισμός δεν μπορεί να υπάρξει χωρίς αντικαπιταλιστικό πόλεμο, διότι ο καπιταλισμός χρειάζεται τον σεξισμό για να θολώνει τις αντιφάσεις πάνω στις οποίες δομείται: αν πρέπει να δικαιολογήσει τη συνύπαρξη της υπόσχεσης της ελευθερίας με την πραγματικότητα του γενικευμένου καταναγκασμού και της γενικευμένης στέρησης, πρέπει να το κάνει κατηγορώντας τη φύση των εκμεταλλευομένων.

Η σκλαβιά της γυναίκας στη φυτεία, στο εργοστάσιο, στο πορνείο και στο σπίτι έθεσε το σώμα της υπό κρατικό έλεγχο. Ο ασταμάτητος λόγος γύρω από το σεξ δεν αναπτύχθηκε σε αντίθεση με τη βία και τη λογοκρισία, αλλά τους υπηρέτησε πιστά, κατατάσσοντας τη γυναίκα ως νοικοκυρά ή ως πόρνη κατά το δοκούν. Και αν προσπαθήσει κανείς να βρει έναν λόγο που η γυναίκα συνεχίζει να είναι υποταγμένη, αυτός είναι ίσως πως η νοικοκυρά και η πόρνη δεν συμμάχησαν ποτέ.

Διαβάζουμε:

[i] Ο Κάλιμπαν και η μάγισσα: Γυναίκες, σώμα και πρωταρχική συσσώρευση, Silvia Federici.

Μετάφραση: Ίρια Γραμμένου, Λία Γυιόκα, Παναγιώτης Μπίκας, Λουκής Χασιώτης.

Εκδόσεις των Ξένων, 2011

[ii] Religion and the decline of Magic, Keith Thomas. Charles Scribner's Sons, 1971.

[iii] Clean and Decent, Lawrence Wright. Viking Press, 1960.

[iv] Revel, Riot and Rebellion: Popular politics and culture in England, David Underdown.

Clarendon Press, 1985.

[v] Ecofeminism as Politics: Nature, Marx and the Post Modern, Ariel Salleh. Zed Books, 1997.

[vi] Γυναίκες Φυλή και Τάξη, Angela Davis. Εκδόσεις μιγάδα με την υποστήριξη του Αρχείου 71, Σεπτέμβριος 2014.

Πηγή:kollontai